

**ਦਫ਼ਤਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ-ਕਮ-ਸਟੇਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ
ਸਰਵ ਸਿੱਖਿਆ ਅਭਿਆਨ ਅਥਾਰਟੀ (ਪੰਜਾਬ)**

ਪੀ.ਐਸ.ਈ.ਬੀ. ਕੰਪਲੈਕਸ, ਈ-ਬਲਾਕ, ਪੰਜਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ, ਫੇਜ਼-8, ਐਸ.ਏ.ਐਸ ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ), ਪੰਜਾਬ
ਵੱਲ

ਸਮੂਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ (ਸੈ.ਸਿੱ.), ਪੰਜਾਬ
ਸਮੂਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ (ਐ.ਸਿੱ.), ਪੰਜਾਬ
ਸਮੂਹ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ (ਵੈਬਸਾਈਟ ਰਾਹੀਂ)

ਮੀਮੋ ਨੰ:SSA/Planning/2018/62378
ਮਿਤੀ: 05-11-2018

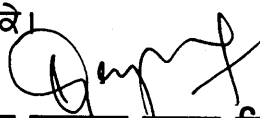
ਵਿਸ਼ਾ:- Issue of Advisory/Precautions to all schools against the "Momo Challenge" online game.

ਹਵਾਲਾ:-MHRD's Letter No. F.No. 15-9/2018-IS-8 dated 28-09-2018 and Ministry of Electronics and Information Technology's letter no. 4(33)/2018-CLES dated 29-08-2018

1.0 ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹਵਾਲਾ ਪੱਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਨਲਾਈਨ ਗੇਮ "Momo Challenge" ਦੇ ਗਲਤ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸਕੂਲੀ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। Ministry of Electronics and Information Technology ਵਲੋਂ ਭੇਜੀਆ ਗਈਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ precautions/advisory ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ:-

- (i) "Momo Challenge" ਇੱਕ ਆਨਲਾਈਨ ਖਤਰਨਾਕ ਗੇਮ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੇਮ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਨੂੰ unknown contacts ਤੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ Challenge ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੇਮ ਵਿੱਚ users ਨੂੰ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ challenge ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਗੇਮ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ ਇਸਦਾ ਅੰਤ suicide challenge ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- (ii) ਇਸ ਗੇਮ ਵਿੱਚ teenagers/children ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- (iii) ਇਸ ਵਿੱਚ teenagers/children ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ unknown contacts ਨੂੰ WhatsApp ਵਿੱਚ "Momo" ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ add ਕਰਨ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ game controller ਵਲੋਂ players ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਲੜੀਵਾਰ challenges ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ violent images/audios/videos ਨਾਲ ਡਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- (iv) ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੇਮ ਦੇ administrator ਵਲੋਂ social media ਰਾਹੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ/ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਗੇਮ ਖਿਡਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਜਾਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ।
- (v) ਇਸ ਗੇਮ ਕਾਰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਕੁਝ ਕੇਸ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੇਮ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ।

2.0 ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹਰੇਕ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ/ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਵਲੋਂ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆ ਕੀਤੀਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ "Momo Challenge" ਗੇਮ ਦੇ ਬੁਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ।

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ
ਪੰਜਾਬ

m

F. No. 15-9/2018-IS-8
Government of India
Ministry of Human Resource Development
Department of School Education & Literacy
(IS-8 Section)

Shastri Bhawan, New Delhi
Date: 28th September, 2018

To,

The Chairperson, CBSE, New Delhi
The Principal Secretary/Secretary (Education), All States/UTs Governments
Commissioner, KVS
Commissioner, NVS

Subject:- Issue of necessary Advisory/Precautions to all schools against the "Momo Challenge" online game.

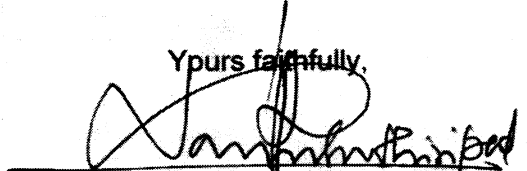
Madam/Sir,

Please find enclosed the Ministry of Electronics and IT (MietY)'s letter No. 4 (33)/2018-CLES dated 29.08.2018 which is self-explanatory.

2. It is requested that necessary Advisory/Precautions may kindly be issued to all schools in your State/UT for disseminating information about the dangers of the online game as mentioned in the letter under reference.

Encl.: As above.

Yours faithfully,

(M.S. Ravi)
Director
Tel : 011-23387211
28/9/18

Copy to:

The State Project Directors, All States/UTs Government
TSG State Consultants

भारत सरकार
Government of India
इलेक्ट्रॉनिक्स और सूचना प्रौद्योगिकी मंत्रालय
Ministry of Electronics & Information Technology
इलेक्ट्रॉनिक्स निकेतन, 6, सी जी ओ कॉम्प्लेक्स, नई दिल्ली-110003
Electronics Niketan, 6, C G O Complex, New Delhi-110003
Website: www.meity.gov.in

संख्या
No.....4(33)/2018-CLES

दिनांक
Date.....29.08.2018

The Secretary
Ministry of Human Resource Development
Shastri Bhawan,
New Delhi, Delhi – 110001

Sir,

Recently through media, a new online dangerous game names as "Momo Challenge" has been reported. It is belived that, In this game members are challenged to communicate with unknown numbers. The game consists of a variety of self harming dares which becomes increasingly risky as the game progresses and it finally ends with suicide challenge. It involves challenges that encourage teenagers/ children / any other user to engage in series of violent acts as challenges of the game. It inspires teenagers/ children / any other user (the player), to add unknown contacts on WhatsApp by the name of 'Momo'. Once the contact is added, the image of the terrifying Japanese 'Momo' doll with bulging eyes appears in contact. The game controller than entices player to perform a series of challenges and playing the game are threatened with violent images, audios or videos, if player do not follow instructions.

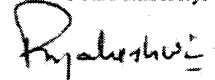
It is understood that an administrator of game uses social media platform to invite/incite children to play this game, which may eventually lead the child to extreme steps for self-inflicting injuries including suicide.

Few instances of children committing suicide while playing Momo Challenge Game have also been reported in India. The Government of India is concerned about the availability of such games on Internet.

We kindly request to issue Advisory/ Precautions, to schools /colleges thorough Department of School Education and Literacy, Department of Higher Education, This Advisory can be published through websites.

Thanks and regards.

Yours sincerely,

(Rakesh Maheshwari)

Group Coordinator & Senior Director

Tel:011-24301244

Email: rakesh@meity.gov.in

